

Alphen - Korte Bedde
Een archeologisch proefsleuvenonderzoek

Mette van de Merwe

VU**hbs**
archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Zuidnederlandse Archeologische Notities

1156

ZAN

ALPHEN-KORTE BEDDE
EEN ARCHEOLOGISCH PROEFSLEUVENONDERZOEK

METTE VAN DE MERWE

MET BIJDRAGEN VAN:

MARTIJN BINK

MARK GROENHUIJZEN

Zuidnederlandse Archeologische Notities

1156

Amsterdam 2023
VUhbs archeologie

Colofon

Opdrachtgever: Honk Vastgoedontwikkeling BV
Project: Alphen-Korte Bedde
Plaats documentatie: Beesd
Objectcode: AC-AKB-23
CIS-code: 5326458100
Centrumcoördinaten: 124.918 / 387.689
Uitvoeringsperiode: veldwerk: februari 2023
Uitwerking: maart 2023
Geplande deponering: februari 2025

Status: Definitief
Auteur: M. van de Merwe (reg.nr.: 26987731)
Illustraties: M. van de Merwe
Omslagontwerp: M. Kriek
ISBN: 978-94-6457-146-2

Autorisatie: M. Bink (reg.nr. : 75285302)

©VUhs archeologie, april 2023

VUhs archeologie
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

INHOUD

1	INLEIDING	4
2	VOORONDERZOEK	6
3	DOEL VAN HET ONDERZOEK	7
3.1	<i>Vraagstellingen zoals geformuleerd in het PvE</i>	7
4	ONDERZOEKSSTRATEGIE	9
5	FYSISCH GEOFRAFIE	11
5.1	<i>Achtergrond</i>	11
5.2	<i>Resultaten</i>	12
5.3	<i>Conclusie</i>	13
6	SPOREN EN STRUCTUREN	14
7	VONDSTEN	17
8	CONCLUSIE EN SELECTIEADVIES	19
	<i>Waardestelling</i>	19
	<i>Selectieadvies</i>	20
	LITERATUUR	22
BIJLAGE 1	OVERZICHT ARCHEOLOGISCHE PERIODEN	23
BIJLAGE 2	BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	24
BIJLAGE 3	SPORENLIJST	27
BIJLAGE 4	VONDSTENLIJST	29
BIJLAGE 5	AFBEELDINGENLIJST	30
	<i>Tabellen</i>	30
	<i>Figuren</i>	30

1 INLEIDING

In opdracht van Honk Vastgoedontwikkeling is op woensdag 1 februari 2023 door VUhs Archeologie een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Korte Bedde te Alphen, gemeente Alphen-Chaam. Binnen het plangebied is Honk Vastgoedontwikkeling voornemens om 20 nieuwbouw woningen te realiseren. De werkzaamheden die hiermee gepaard gaan zullen de eventueel aanwezige archeologische waarden verstoren.

Het plangebied ligt binnen een zone met archeologische waarde 3 op de archeologische verwachtingen- en beleidskaart van de gemeente Alphen-Chaam. Hiervoor geldt dat er een hoge kans is op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning en beakkering van landbouwers; een hoge kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning van jager-verzamelaars (gradiëntzones); een hoge kans op vindplaatsen gerelateerd aan natte context; of een cultuurhistorische structuur (betreffende: ‘mogelijk’ relict, karrespoor, krater/kuil, schervenmuur of onbekend). Indien bodemverstorende werkzaamheden groter dan 500m² en bij een diepte groter dan 40 cm onder maaiveld uitgevoerd gaan worden dient archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

Het plangebied is gelegen tussen de Korte Bedde en de Baarleseweg te Alphen, gemeente Alphen-Chaam. Het terrein beslaat circa 4200m². Momenteel is het terrein in gebruik als grasveld.

Het veldwerk is uitgevoerd op woensdag 1 februari 2023 door dhr. J. van Renswoude (senior KNA-archeoloog, projectleider), dhr. T. Wagner (archeoloog) en mevr. M. van de Merwe (KNA-archeoloog). Namens het bevoegd gezag is mevr. E. de Rooij betrokken. Het bevoegd gezag wordt geadviseerd door dhr. P. Kimenai van Programmabureau Regio West-Brabant.

Onderhavig rapportage is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 2 wordt het vooronderzoek en onderzoeken in de buurt van het onderzoeksgebied besproken. In de opvolgende twee hoofdstukken wordt het doel van het onderzoek en de gevolgde methode belichten. In hoofdstuk 5 wordt de landschappelijke context behandeld worden. Dit hoofdstuk is geschreven door fysisch geograaf dr. M.R. Groenhuijzen. In hoofdstuk 6 en 7 worden de aangetroffen sporen en vondsten behandeld en beschreven. In hoofdstuk 8 zullen de resultaten van het onderzoek gewaardeerd worden volgens de normen en systematiek van de KNA versie 4.1.

Project	Alphen-Korte Bedde
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Alphen-Chaam
Plaats	Alphen
Toponiem	Korte Bedde
Centrum coördinaten	124.918 / 387.689
Kaartbladnummer	50E
CMA/AMK-status	n.v.t.
Archis-monumentnummer	n.v.t.
Archis-waarnemingsnummer	n.v.t.
Oppervlakte plangebied/onderzoeksgebied	Ca. 4200 m ²
Huidig grondgebruik	Grasland
Veldteam	J. van Renswoude (senior KNA-archeoloog) T. Wagner (archeoloog) M. van de Merwe (KNA- archeoloog)

Tabel 1.1. Alphen-Korte Bedde. Administratieve gegevens.

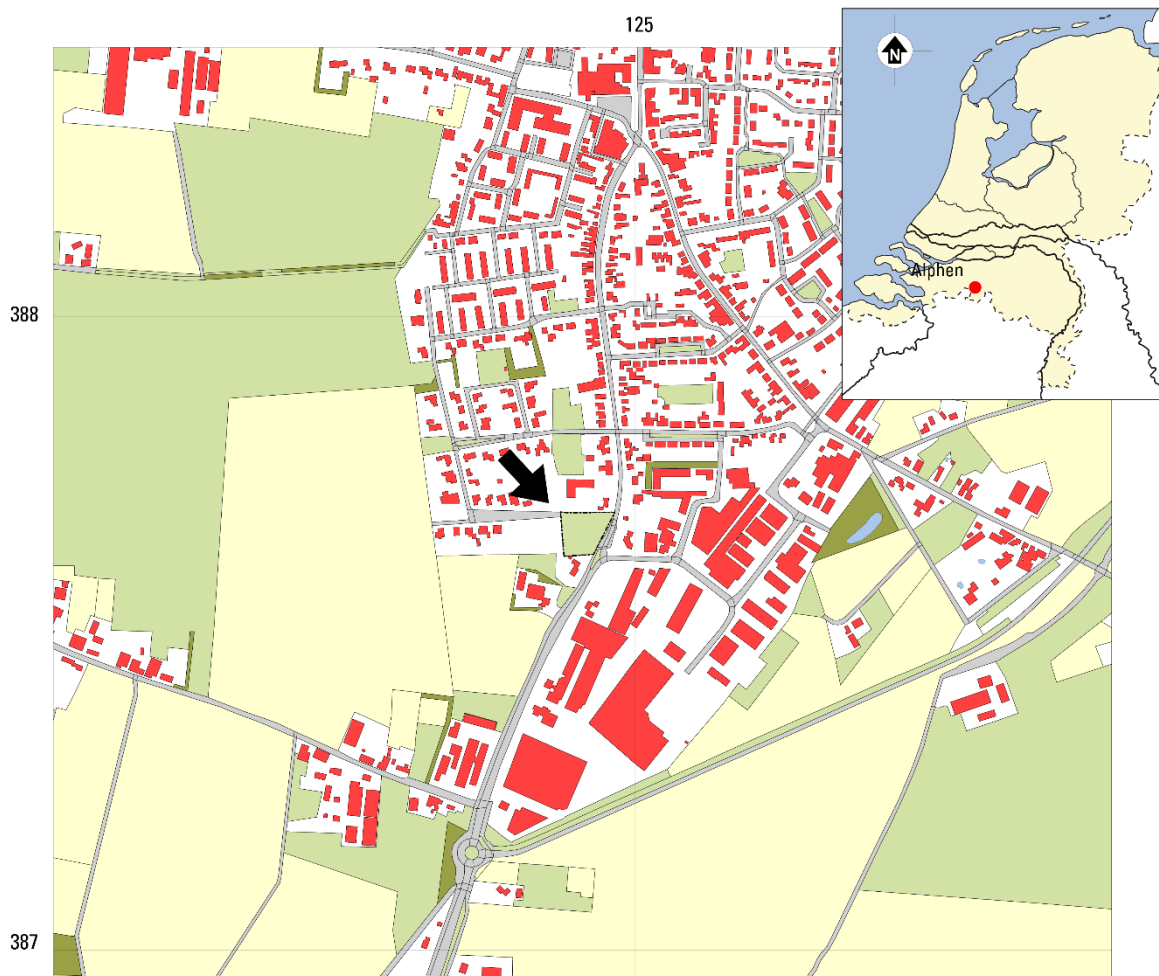

Fig. 1.1. Alphen-Korte Bedde. Locatie van het plangebied binnen Alphen, schaal 1:12500. Inzet: Alphen binnen Nederland.
Bron: OpenTopo.

2 VOORONDERZOEK

Binnen het plangebied en in de nabije omgeving zijn meerdere archeologische (voor)onderzoeken uitgevoerd. Binnen het huidige onderzoeksgebied is in 2022 een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek uitgevoerd door VUHbs Archeologie.¹

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat in de buurt van het huidige plangebied al een groot aantal onderzoeken zijn uitgevoerd. In de directe omgeving van het plangebied zijn archeologische resten aangetroffen van vindplaatsen uit de IJzertijd, Vroege Middeleeuwen en Late Middeleeuwen. Deze resten worden tevens binnen het plangebied verwacht.

Uit het verkennend booronderzoek is gebleken dat vooral in het zuiden van het plangebied de oorspronkelijke podzolbodem nog intact is. Het noorden van het terrein is dieper verstoord, al is door opgebrachte grond toch nog een deel van het plaggende bewaard gebleven. Uit het onderzoek is gebleken dat onder het plaggende, op een diepte van respectievelijk 60 tot 130 cm -mv archeologische sporen verwacht kunnen worden. Aan de hand van de resultaten van het bureau- en booronderzoek is een archeologisch proefsleuvenonderzoek geadviseerd en ten tijde van de sloop van de nog aanwezige bebouwing in het noorden van het plangebied een begeleiding uit te voeren van de ondergrondse sloop.²

Ten tijde van het bureau- en booronderzoek werd aan de Lange Bedde te Alphen een opgraving uitgevoerd. De rapportage is nog niet beschikbaar.³ Op het terrein zijn in ieder geval enkele hutkommen uit de Laat Romeinse tijd of vroeg-Merovingische tijd, een (bij)gebouw en meerdere spiekers aangetroffen. Uit het (bij)gebouw en de spiekers zijn geen vondsten afkomstig. Hoewel een exacte datering nog uitblijft lijken ze uit dezelfde periode te dateren als de hutkommen. Er kan worden geconcludeerd dat de vindplaats nog buiten het onderzochte deel verder loopt, mogelijk tot aan het huidige plangebied aan de Korte Bedde. Een deel van dezelfde vindplaats is al opgegraven in 2005 door ADC Archeoprojecten.

De opgraving Kerkakkers, opgegraven door ADC Archeoprojecten, bevindt zich enkele meters ten noordwesten van het plangebied aan de Korte Bedde, direct ten westen van de opgraving aan de Lange Bedde.⁴ Tijdens de opgraving zijn vele archeologische resten aangetroffen van een nederzetting uit 5de tot in de eerste helft van de 6de eeuw. De nederzetting bestond uit een viertal erven die elkaar hebben opgevolgd. De erven verplaatsen zich richting het zuiden en oosten. De verwachting op nederzettingssporen was om deze reden erg groot binnen het plangebied aan de Lange Bedde en binnen het huidige plangebied.

---

¹ Catsman/Hebinck 2022

² Catsman/Hebinck 2022, 25.

³ Hier zijn de eerste resultaten van de evaluatiefase opgenomen.

⁴ De Koning 2005.

3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek zoals opgesteld in het Programma van Eisen; de doelstelling van het onderzoek is het inventariseren van de aanwezige archeologische resten binnen het plangebied. Indien deze worden aangetroffen is een tweede doel het waarderen van deze resten om een advies te kunnen uitbrengen ten aanzien van de mate waarin deze resten behoudenswaardig zijn. Dit advies dient het bevoegd gezag te ondersteunen in een besluitvorming omtrent verder te nemen stappen in het archeologisch traject. In praktijk zal dit, vooropgesteld dat er behoudenswaardige resten worden aangetroffen, neerkomen op ofwel behoud in situ ofwel behoud ex situ. Bij het uitblijven van archeologische resten of de aanwezigheid van niet-behoudenswaardige resten, zal vrijgave worden geadviseerd.⁵

3.1 VRAAGSTELLINGEN ZOALS GEFORMULEERD IN HET PVE

Algemeen

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?
2. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen

3. In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?
4. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?

Perioden en sites

5. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?
6. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?
7. Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:
  - a. de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing
  - b. de geologische en/of bodemkundige eenheid
  - c. de omvang (inclusief verticale dimensies)
  - d. aard /complexiteit / functie
  - e. de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
  - f. de vondst- en spoordichtheid
  - g. de stratigrafie
  - h. de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie
8. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen, etc.?
9. Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 3 aan te geven?

---

⁵ Habermehl 2022, 12-13.

10. Kunnen meerdere bewoningsfasen onderscheiden worden? Zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?
11. Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?

Landschap en bodem

12. Wat is de fysieklandschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?
13. Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor pollenanalyse bemonsterd kunnen worden?
14. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

Binnen het onderzoeksgebied zijn in totaal vier proefsleuven aangelegd met een totaaloppervlak van circa 400 m². De meest zuidelijke sleuf is ten opzichte van het indicatieve puttenplan enkele meters naar het noorden opgeschoven in verband met de aanwezige kabels en leidingen die door het zuiden van het onderzoeksgebied lopen (fig. 4.1).

De proefsleuven zijn aangelegd met behulp van een graafmachine met een gladde bak door laagsgewijs te verdiepen tot in de top van de C-horizont. Tijdens de aanleg is na elke haal van de graafmachine het ontstane tussenvlak systematisch afgezocht naar metaalvondsten met een metaaldetector. Andere vondstcategorieën die tijdens de aanleg werden aangetroffen zijn verzameld in vakken van circa 4 bij 5 meter per stratigrafische eenheid. Nadat de proefsleuf geheel aangelegd was werd het vlak gefotografeerd en sporen werden ingemeten met een GPS. De sporen zijn genummerd en beschreven in een database. Na de documentatie van de sporen werden deze gecoupeerd en indien archeologisch relevant gefotografeerd en getekend. In enkele gevallen bleken het natuurlijke verstoringen te zijn en niet te gaan om antropogene sporen. In de vierde werkput werd het niet nodig geacht om alle sporen te couperen. Hier is een selectie van de sporen gecoupeerd, voldoende om de vindplaats te kunnen waarderen.

In elke proefsleuf zijn twee profielen gedocumenteerd. Ook deze zijn beschreven, gefotografeerd en getekend op schaal 1:20. Hoogtematen zijn zowel van het vlak als van het maaiveld genomen met intervallen van circa 5 meter.

In de sporen zelf zijn geen vondsten aangetroffen. Dat maakt de datering van de sporen lastiger. Om deze reden is gekozen om alle aangetroffen vondsten uit het esdek en de oude akkerlaag te analyseren daar deze waarschijnlijk in relatie staan tot de vindplaats.

Nadat alle putten zijn opengelegd en gedocumenteerd zijn de werkputten door de machinist weer gedicht.

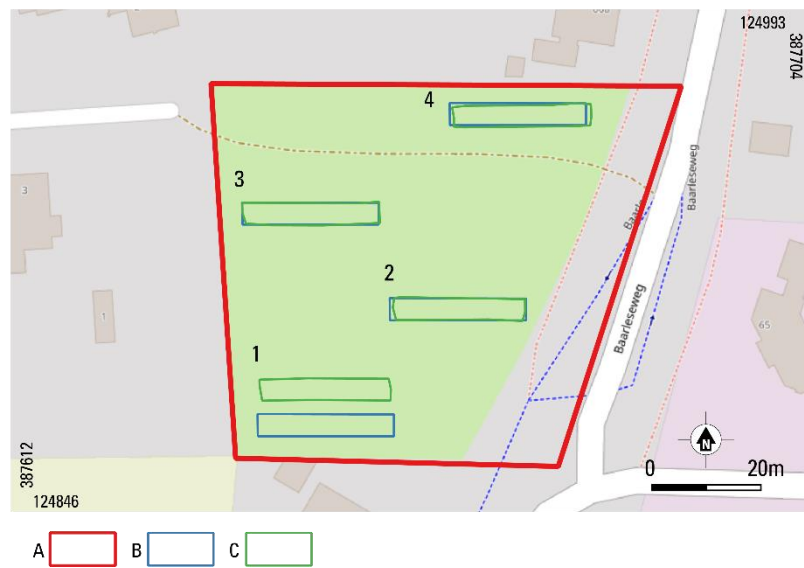
Gezien het kleine aantal aangetroffen vondsten werd het opstellen van een evaluatierapport niet nodig geacht.⁶ Alle aangetroffen vondsten zijn meegenomen in de uitwerking van onderhavig rapportage.

Werkput	Aangelegde meters (m2)
1	94.3
2	98.7
3	102.9
4	99.0

Tabel 4.1. Alphen-Korte Bedde. Aantal aangelegde vierkante meters per werkput.

⁶ Persoonlijke communicatie dhr. P. Kimenai, 2-2-2023.

Fig. 4.1. Alphen-Korte Bedde. Vooraf opgestelde en daadwerkelijk aangelegde werkputten. A: plangebied; B: vooraf opgestelde puttenplan, C: uitgevoerde werkputten.

5 FYSISCHE GEOGRAFIE

Mark Groenhuijzen

5.1 ACHTERGROND⁷

Het onderzoeksgebied ligt in het Zuid-Nederlandse zandgebied en geologisch gezien op het Kempisch plateau, een tektonisch opheffingsgebied ten westen van de Roerdalslenk. Door de ligging op een opheffingsgebied komen vroeg-Pleistocene (circa 2.4-0.5 miljoen jaar geleden) afzettingen van de Formatie van Stramproy hier al relatief dicht onder het oppervlak voor. Deze formatie bestaat uit ten dele eolische, deels onder periglaciale condities gevormde afzettingen. Op kleinere schaal komen in deze formatie ook fluviatiele afzettingen voor, bestaande uit onder meer herwerkte Tertiaire afzettingen uit Vlaanderen.⁸ In de omgeving van het plangebied ligt de top van deze afzettingen op een diepte van circa 4 m onder maaiveld.⁹

Het huidige landschap is voornamelijk gevormd tijdens het laatste glaciaal, het Weichselien (116.000-11.700 jaar geleden). Door de opheffing en relatief hoge ligging is er tijdens het Weichselien (en voorgaande glacialen) op het Kempisch plateau slechts een dunne laag sediment afgezet op de Vroeg-Pleistocene afzettingen. Tijdens het koudste deel van het Weichselien, het Laat-Pleniglaciaal (circa 29.000-14.700 jaar geleden) worden de zogenaamde nat-eolische zanden van de Formatie van Boxtel afgezet. Dit zijn zanden die overwegend door wind zijn afgezet, maar deels door sneeuwmeltwater zijn omgewerkt. Ze kenmerken zich door het voorkomen van leemlaagjes en grindsnoertjes.¹⁰ Deze afzettingen stonden voorheen wel bekend als Oud Dekzand of fluvioperiglaciale afzettingen en vormen een licht golvend landschap.¹¹ Tijdens het laatste deel van het Weichselien, het Laat-Glaciaal (14.700-11.700 jaar geleden) verbetert het klimaat en keert de begroeiing terug, waardoor de nat-eolische zanden worden vastgelegd. Doordat tijdens twee koude intervallen in het Laat-Glaciaal, de Vroege en Late Dryas, de vegetatie weer deels verdwijnt, kunnen de zanden lokaal verstuiven en ontstaan dekzandruggen in het landschap. Deze dekzandruggen zijn puur eolisch van oorsprong en vormen het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Boxtel. Voorheen stonden deze zanden bekend als Jong Dekzand.¹² Volgens de geomorfologische kaart ligt het zuidelijke deel van het plangebied (en waarschijnlijk ook het noordelijke deel maar dit is niet gekarteerd door de ligging in gebouwd gebied) op een dekzandplateau. Verder naar het oosten zijn terrasafzettingsswelingen gekarteerd. Hieruit blijkt dat het plangebied in een gebied ligt waar nog sprake is van een relatief dik pakket dekzand dat naar het oosten iets in dikte afneemt.

In het Holoceen kan door het verbeterde klimaat in het dekzand bodemvorming optreden. Afhankelijk van het moedermateriaal bestaat de bodem op de hogere droge gronden voornamelijk uit humus- of moderpodzolgronden. In de grove en arme gronden zijn voornamelijk haarpodzolgronden gevormd, terwijl in de lemigere en rijkere gronden vooral holtpodzolgronden te vinden zijn. In de lagere delen van het landschap worden door hoge grondwaterstanden voornamelijk veldpodzolgronden, vlakvaaggronden, beek- en gooreerdgronden gevormd. In de laagste delen van het landschap kan ook veen worden gevormd. Door de introductie van het potstal-systeem in de Late Middeleeuwen ontstaan rondom de dorpen zogenaamde plaggen- of esdekken: dikke humusrijke pakketten, die op de bodemkaart worden aangeduid als enkeerdgronden. Volgens de bodemkaart is in het plangebied en omgeving een hoge zwarte enkeerdgronden in lemig fijn zand aanwezig.

Uit het verkennend booronderzoek dat is uitgevoerd in het plangebied blijkt dat in vooral het zuidelijke deel van het plangebied (overeenkomend met het huidige onderzoeksgebied) de bodemopbouw nog grotendeels intact is, met overal nog het verwachte plaggendek. Het noordelijke deel

⁷ Ten dele gebaseerd op Catsman/Hebinck 2022, 12-13.

⁸ TNO-GDN 2023b.

⁹ Gebaseerd op geologische boring B50E0164 op 80 m ten zuidoosten van het plangebied, www.dinoloket.nl.

¹⁰ Schokker 2003.

¹¹ TNO-GDN 2023a.

¹² TNO-GDN 2023c.

(geen onderdeel van het huidige onderzoeksgebied) is dieper recent verstoord. Doordat hier echter ook grond is opgebracht is, is ook hier nog een deel van het oorspronkelijke plaggendek bewaard gebleven. Onder het plaggendek is in de meeste boringen nog een laag aanwezig die is geïnterpreteerd als een oude akkerlaag. De onderliggende natuurlijke, ongeroerde ondergrond (C-horizont) bestaat uit geel, zwak siltig, goed gesorteerd, zeer fijn dekzand. Voor de archeologische verwachting betekent dit dat hier onder het plaggendek, vanaf een diepte van 60 tot 130 cm onder maaiveld (23.99–23.68 m NAP), overal nog archeologische sporen en resten verwacht kunnen worden.¹³

5.2 RESULTATEN

De stratigrafie van het onderzoeksgebied is onderzocht aan de hand van de opname van een negental profielkolommen verspreid over de vier werkputten. Ter illustratie van de stratigrafie van het onderzoeksgebied is profiel 1 uit werkput 3 opgenomen in figuur 5.1.

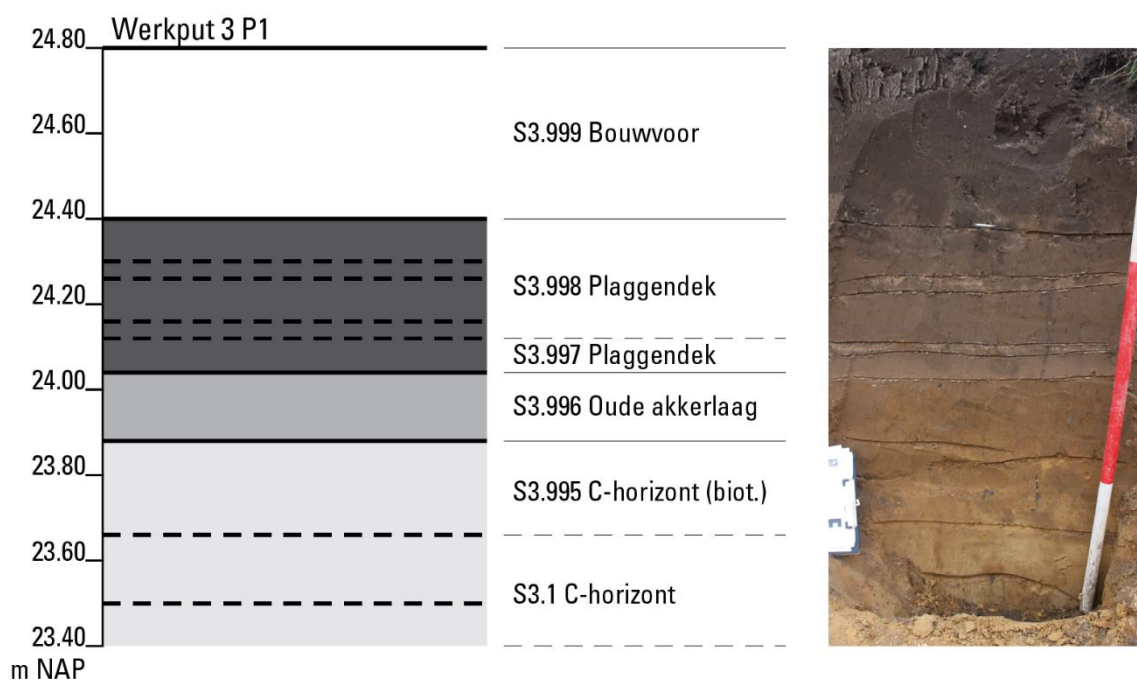

Fig. 5.1. Alphen-Korte Bedde. Foto en interpretatie van profiel 1 uit werkput 3.

De eerste 34–52 cm van de stratigrafie in het onderzoeksgebied bestaat uit donkergrijs tot bruingrijs, zwak humeus, zwak siltig, zeer fijn zand (S3.999 in fig. 5.1). Dit betreft de moderne bouwvoor. Dit komt goed overeen met de bevindingen van het booronderzoek, waar de dikte van de bouwvoor was vastgesteld op 35–50 cm.

Vanaf 34–52 cm onder maaiveld komt in alle werkputten een 24–42 cm dikke laag voor van grijsbruin, zwak siltig, zeer fijn zand (S3.998 en S3.997 in fig. 5.1). Dit betreft (het restant van) het plaggendek. De basis van het plaggendek is daarmee gelegen op 64–94 cm onder maaiveld (24.04–23.60 m NAP). Dit komt goed overeen met de bevindingen van het booronderzoek, waar was vastgesteld dat het plaggendek een dikte had van 25–40 cm en reikte tot 60–80 cm onder maaiveld (23.99–23.68 m NAP).

Binnen dit plaggendek zijn in een aantal profielkolommen (waaronder WP3P1 in fig. 5.1) een aantal opvallend lichtkleuriger laagjes aanwezig. De lagen zijn niet goed te correleren over de verschillende werkputten en soms ook onderbroken binnen werkputten. De ontstaanswijze van dit fenomeen is niet duidelijk; mogelijk zijn ze het resultaat van diepploughactiviteiten tijdens de opbouw van het plaggendek,

¹³ Catsman/Hebinck 2022, 21–23.

waarbij een laag van het lichtere onderliggende zand is omhoog gekomen. De kleur van het zand komt evenwel minder goed overeen met de ondergrond. Er kan daarom ook gedacht worden aan de mogelijkheid dat tijdens de opbouw van het plaggendek een laag van lichter zand (in mindere mate vermengd met mest) is opgebracht en/of verspreid over het terrein. De laagjes kunnen daarmee ook markeringen zijn voor één of meerdere fasen in de opbouw van het plaggendek. Wat tot slot opvallend is dat aan de basis van het plaggendek enige mate van uitspoeling lijkt te hebben plaatsgevonden, waardoor de onderste laag een lichtere kleur heeft gekregen (S3.997 in fig. 5.1).

Vanaf 64-88 cm onder maaiveld (24.04-23.82 m NAP) komt in vrijwel het hele onderzoeksgebied een (grijs)bruine laag voor van zwak siltig, zeer fijn zand (S3.996 in fig. 5.1). Het heeft een dikte van 14-26 cm. Dit kan gezien worden als een oude akkerlaag. Het is alleen niet waargenomen in het oosten van werkput 2, waar het plaggendek ook een diepere basis kent op 94 cm onder maaiveld (23.60 m NAP). In het booronderzoek was de oude akkerlaag ook al vastgesteld in de meeste boringen, en had hier een dikte van 15-20 cm.

Vanaf 78-108 cm onder maaiveld (23.72-23.60 m NAP) is in het hele onderzoeksgebied de ongeroerde, natuurlijke ondergrond aangetroffen. Deze bestaat uit overwegend geel, zwak siltig, zeer fijn zand (S3.1 in fig. 5.1). Het kan benoemd worden als de C-horizont in eolisch afgezet dekzand, behorende tot het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Bostel. Sporadisch is de ondergrens van de bovenliggende oude akkerlaag wat geroerd door bioturbatie (S3.995 in fig. 5.1) maar meestal verloopt de overgang scherp. In het booronderzoek was de (resterende) top van het dekzand vastgesteld op 75-90 cm onder maaiveld (23.79-23.66 m NAP), goed overeenkomend met de resultaten van het huidige onderzoek.

Doordat het dekzand is afgesneden door het plaggendek en de oude akkerlaag tot in de C-horizont, en de bovenliggende oorspronkelijk aanwezige natuurlijke bodemhorizonten zijn verdwenen, is het mogelijk dat eventuele ondiepe archeologische sporen (daterend voor de aanleg van de oude akkerlaag en het plaggendek) kunnen zijn verdwenen. Diepere sporen kunnen echter wel bewaard zijn gebleven, en bovendien goed zijn beschermd door de aanwezigheid van het plaggendek.

5.3 CONCLUSIE

De resultaten van dit onderzoek bevestigen de bevindingen van het reeds uitgevoerde booronderzoek. Het onderzoeksgebied kent een natuurlijke ondergrond bestaande uit dekzand. Hierin zijn geen restanten meer van oorspronkelijke bodemhorizonten in aangetroffen: de top van de natuurlijke afzettingen wordt afgesneden in de C-horizont. De resterende top van het dekzand is gelegen op 78-108 cm onder maaiveld (23.72-23.60 m NAP). Hierboven komen een oude akkerlaag voor van 14-26 cm dikte, afgedekt door een plaggendek (basis op 64-94 cm onder maaiveld) en aan de top een moderne bouwvoor (tot 34-52 cm onder maaiveld).

6 SPOREN EN STRUCTUREN

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn in totaal vier proefsleuven aangelegd. In werkput 1 en 3 werden enkel natuurlijke verstoringen en natuurlijke lagen aangetroffen (fig. 6.1 en fig. 6.2). In werkput 2 en 4 werden wel archeologisch relevante sporen aangetroffen. In totaal zijn 59 spoornummers uitgedeeld aan natuurlijke lagen, de bouwvoor, (paal)kuilen, een brand/haardkuil en het plaggendek/akkerlaag. In onderstaande alinea's worden de aangetroffen sporen besproken.

Tabel 6.1. Alphen-Korte Bedde. Aantallen aangetroffen sporen per spoordefinitie.

Spoordefinitie	Aantal (n)
Natuurlijke laag	9
Bouwvoor	4
Plaggendek	3
(paal)kuil	32
Natuurlijke verstoring	10
Brand/haardkuil	1

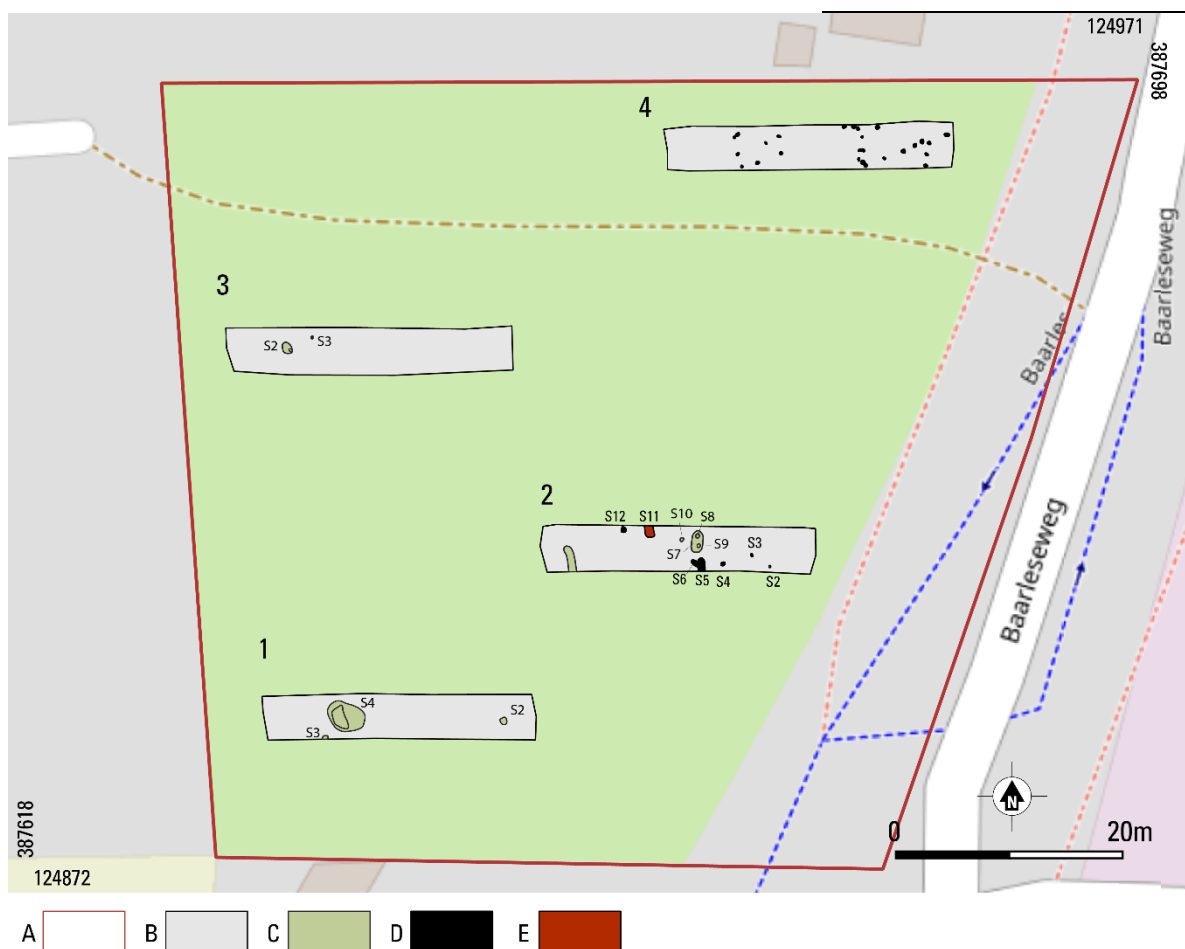

Fig. 6.1. Alphen-Korte Bedde. Alle sporenkaart. A: onderzoeksgebied; B: aangelegd; C: natuurlijk spoor; D: (paal)kuil; E: brand/haardkuil.

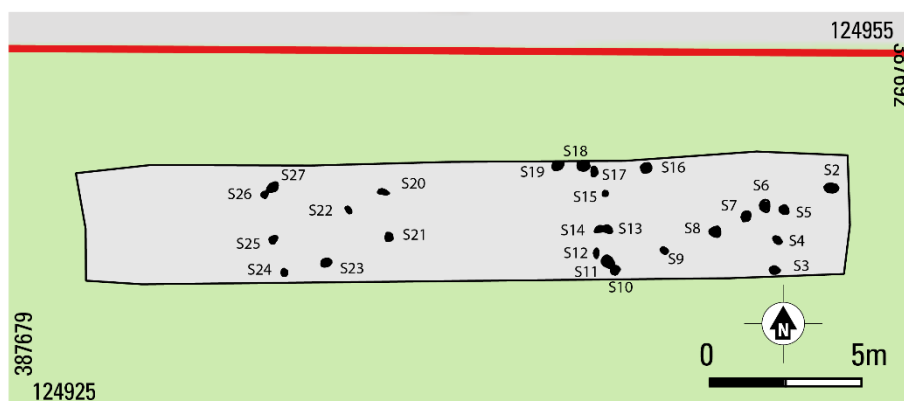

Fig. 6.2. Alphen-Korte Bedde. Detail van ASK van werkput 4.

In werkput 2 werden enkele sporen aangetroffen. Hier bleken tijdens het couperen al enkele natuurlijke verstoringen van te zijn. Uiteindelijk zijn alle sporen in deze werkput gecoupeerd. Twee sporen bleken goede paalkuilen te zijn, mogelijk afkomstig van een kleine structuur (S2, S3). Daarnaast werd centraal in de werkput, tegen de noordelijke putgrens aan, een brandplek waargenomen (S2.11, fig. 6.3). In de coupe bleek het niet om een kuil te gaan maar om verbrande grond afkomstig van een vuur dat boven het vlak gewoed heeft, mogelijk afkomstig van een brandplek of haard.

Fig. 6.3. Alphen-Korte Bedde. Links: Brand/haardplek S2.11. Rechts: Paalkuil S2.3.

De sporen in werkput 4 waren goed geconserveerd onder het plaggendeek (fig. 6.3 en fig. 6.4). De structuur en vulling van de sporen zijn van alle sporen gelijk. Op deze basis kan worden geconcludeerd dat de sporen uit min of meer dezelfde periode afkomstig zijn. In de werkput zijn twee sporenclusters te herkennen. De eerste cluster concentreert zich tot het oosten van de werkput. Hier werden meerdere palenrijen aangetroffen. Ze lijken afkomstig te zijn van een structuur, al kan deze op basis van het proefsleuvenonderzoek niet bepaald worden. Voor de concentratie paalkuilen in het westen van de sleuf geldt hetzelfde. Enkele sporen zijn gecoupeerd om de diepte te kunnen bepalen. De sporen zijn tot circa ± 20 cm onder het vlak bewaard gebleven (fig. 6.4).

Op de opgraving ten noordwesten van het plangebied werden al resten aangetroffen uit onder andere de vroege-midden IJzertijd.¹⁴ Het hoofdgebouw werd in het noordwesten van de opgraving aangetroffen maar over de gehele opgraving werden meerdere kleinere bijgebouwen/schuren en spiekers herkend. Het meest zuidelijke bijgebouw ligt slechts enkele tientallen meters van de aangetroffen sporen in werkputten 2 en 4. Het is zeer waarschijnlijk dat de aangetroffen sporen tevens behoren tot dezelfde

¹⁴ De Koning 2005.

nederzetting als aangetroffen bij de opgraving aan de Kerkakkers. In het rapportage wordt benoemd dat de schuren mogelijk vlakbij de akkers gelegen waren (aangezien de schuren vrij ver van het hoofdgebouw gelegen zijn), zodat de oogst hier gemakkelijk opgeslagen kon worden. Mogelijk behoren de sporen die zijn aangetroffen in werkput 4 tot een tweede hoofdgebouw of bijgebouw.

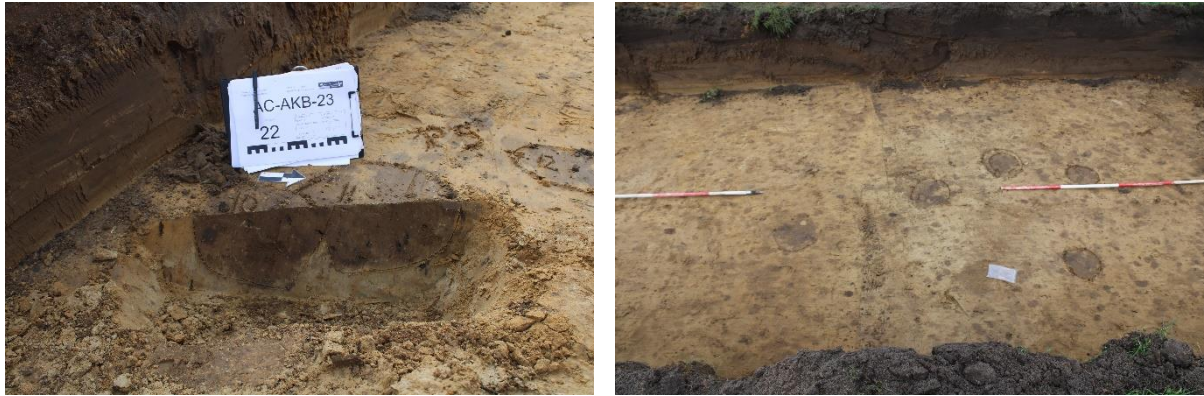

Fig. 6.4. Alphen-Korte Bedde. Links: coupe van S4.10 en S4.11. Rechts: het vlak in werkput 4. Foto genomen in noordelijke richting.

7 VONDSTEN

Martijn Bink

Tijdens het onderzoek zijn 22 vondsten gedaan onder 12 vondstnummers. Het betreft 15 scherven aardewerk, 4 fragmenten vuursteen en 3 voorwerpen van metaal. Deze vondsten zullen hieronder per categorie verder besproken worden.

Aardewerk

In totaal zijn 15 scherven aardewerk aangetroffen. Hiervan zijn veertien scherven handgevormd aardewerk en een scherf gedraaid aardewerk (tabel 7.1, fig. 7.1). Het handgevormde aardewerk lijkt wat betreft uiterlijk vrij homogeen te zijn. Als vershraling is meestal potgruis gebruikt. Bij één scherf is kwarts toegevoegd en bij drie tot vijf scherven is ook organisch materiaal aan de klei toegevoegd, hoewel niet duidelijk is of dit ook overal bewust gebeurd is.

Er zijn geen kenmerkende vormen of randen aangetroffen waardoor een datering lastig te geven is. Het gebruik van kwarts als magering duidt meestal op een datering in de Late Bronstijd of Vroege IJzertijd, maar het gebruik van organisch materiaal valt eerder in de Late IJzertijd of Romeinse tijd te verwachten, maar ook een jongere datering van het aardewerk in de Laat-Romeinse tijd of Vroege Middeleeuwen valt niet geheel uit te sluiten. Een datering in de IJzertijd ligt echter het meest voor de hand.

De scherf gedraaid aardewerk is een scherf Midden Maaslands aardewerk uit de Volle Middeleeuwen. Deze aardewerksoort werd in de omgeving van Andenne (BE) vervaardigd.

Vondst	volgnr	aantal	soort	vershraling	afwerking	opmerkingen
2	1	1 wand	handgevormd	potgruis		
5	1	1 wand	handgevormd	potgruis (+organisch?)		verbrand
6	1	1 wand	Maaslands	-	-	Volle Middeleeuwen
7	1	1 wand	handgevormd	potgruis		
7	2	1 fragment	handgevormd			
8	1	1 wand	handgevormd	potgruis+organisch	oxiderend	
8	2	1 fragment	handgevormd			
9	1	3 wand	handgevormd	potgruis+organisch	geglad	
9	2	1 wand	handgevormd	potgruis		
9	3	1 wand	handgevormd	potgruis+kwarts		
9	4	1 rand(fr)	handgevormd			fragment
11	1	1 wand	handgevormd	potgruis+organisch	besmeten	
12	1	1 wand	handgevormd	potgruis	geglad	iets organisch?

Tabel 7.1. Alphen-Korte Bedde. Determinatie aardewerk.

Fig. 7.1. Alphen-Korte Bedde. Links: een verbrand fragment handgevormd aardewerk (V2.5). Rechts: een fragment handgevormd aardewerk met potgruis-magering (V1.2).

Vuursteen

In totaal zijn vier fragmenten vuursteen verzameld. Vondsten 2, 8 en 9 betreffen brokken met alleen natuurlijke breuken. Vondst 2.4 is wel een antropogene afslag (fig. 7.2). Het gaat om een kleine kling. Op een lange zijde zijn sporen van gebruik of retouche zichtbaar.

Fig. 7.2. Alphen-Korte Bedde. Vuursteenafslag V2.4.

Metaal

Er zijn drie vondsten van metaal aangetroffen. Vondst 1 betreft een tweetal bronzen plaatjes, die aaneen zijn geklonken. Het betreft het uiteinde van een messchede. Vondst 3 is een bronzen plaat. Deze is rond gebogen met twee uitstekende uiteinden. Dergelijke vondsten worden geïnterpreteerd als kaarsenhouders. Vondst 10 is een bronzen beslagplaatje, dat deel uit maakt van een gesp. De gesp en de achterkant van de plaat zijn verdwenen. Alle metaalvondsten dateren uit de Late Middeleeuwen (1250–1500).

8 CONCLUSIE EN SELECTIEADVIES

Martijn Bink

Binnen het onderzoeksgebied aan de Korte Bedde te Alphen (gemeente Chaam) is een vindplaats aangetroffen. In het oosten van het onderzoeksgebied, ter hoogte van proefsleuf 2 en 4 werden sporen aangetroffen van paalkuilen en een brandkuil. Op basis van kleur en textuur kunnen de sporen in de Late Prehistorie gedateerd worden, al is in de sporen geen vondstmateriaal aangetroffen. Al het aangetroffen vondstmateriaal is afkomstig de bovenliggende akkerlaag en esdek. Het vondstmateriaal uit deze lagen heeft een brede datering maar het zwaartepunt ligt in de Late prehistorie. In onderstaande tabel wordt de vindplaats volgens de eisen en normen van de KNA 4.1. gewaardeerd.

WAARDESTELLING

In deze paragraaf wordt de aangetroffen vindplaats gewaardeerd volgens de normen en eisen van de KNA versie 4.1. De vindplaats bestaat uit de paalkuilen en de haardkuil die zijn aangetroffen in werkput 2 en 4.

Waardering gebaseerd op belevingsaspecten

De criteria “schoonheid” en “herinneringswaarde” hebben vooral betrekking op zichtbare monumenten. De waardering gebaseerd op belevingsaspecten is hier dus niet van toepassing.

Waardering gebaseerd op fysieke kwaliteiten

De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gemiddeld (totaalscore 4). Het criterium gaafheid betreft de bewaringstoestand van de archeologische stratigrafie en van de sporen. De sporen werden in de akkerlaag die de net boven de sporen lag langzaam zichtbaar. Hieronder waren de sporen nog gemiddeld 20 cm bewaard gebleven. Het bovenliggende esdek heeft de sporen afgedekt en beschermd tegen verstoringen.

De conservering van de vondsten is gemiddeld te noemen. De vondsten zijn allemaal goed geconserveerd. Organisch materiaal is echter niet bewaard gebleven doordat het om een zandbodem gaat en de sporen boven het grondwaterniveau liggen. Dit is echter in lijn met wat gebruikelijk is voor de zandgronden.

Waardering gebaseerd op inhoudelijke kwaliteiten

De inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats is hoog (totaalscore 8).

De zeldzaamheid van de vindplaats is gemiddeld. Sporen uit de IJzertijd zijn zeker niet alledaags.

De informatiewaarde van de vindplaats is afhankelijk van de stand van kennis over vergelijkbare vindplaatsen in dezelfde regio. Deze wordt dus bepaald door de bijdrage die een eventuele opgraving van de vindplaats kan leveren aan de vermeerdering van kennis over het verleden. De informatiewaarde van de vindplaats is gemiddeld. Sporen uit deze periode zijn zowel ten noordwesten van het onderzoeksgebied (aan de Kerkakkers) als ten oosten van het onderzoeksgebied (Randweg Alphen) aangetroffen. In beide gevallen zijn deze echter niet zeer goed tot structuren te herleiden of geïnterpreteerd. Daarom is zeker een grote kenniswinst te behalen.

De ensemble- of contextwaarde wordt bepaald door de archeologische of landschappelijke context van de nabije omgeving. De ensemblewaarde van de vindplaats is hoog vanwege de samenhang met de vindplaatsen te Kerkakkers en Randweg.

Waarden	Criteria	Scores
Beleving	Schoonheid	n.v.t.
	Herinneringswaarde	n.v.t.
	Totaal	n.v.t.
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	2
	Conservering	2
	Totaal	4
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	2
	Informatiewaarde	2
	Ensemblewaarde	3
	Representativiteit	n.v.t.
	Totaal	7

Tabel 8.1. Alphen-Korte Bedde. Waardestelling.

SELECTIEADVIES

Op basis van bovenstaande waardering kan een selectieadvies voor de vindplaats worden opgesteld. De vindplaats concentreert zich tot de oostelijke helft van het plangebied (fig. 8.1). Het gaat om een vindplaats uit de Late Prehistorie en kan op basis van bovenstaande tabel als behoudenswaardig worden aangemerkt. Aan het bevoegd gezag wordt geadviseerd om een archeologische opgraving uit te laten voeren indien behoud *in situ* geen optie is. Het is aan de gemeente om dit advies om te zetten in een selectiebesluit.

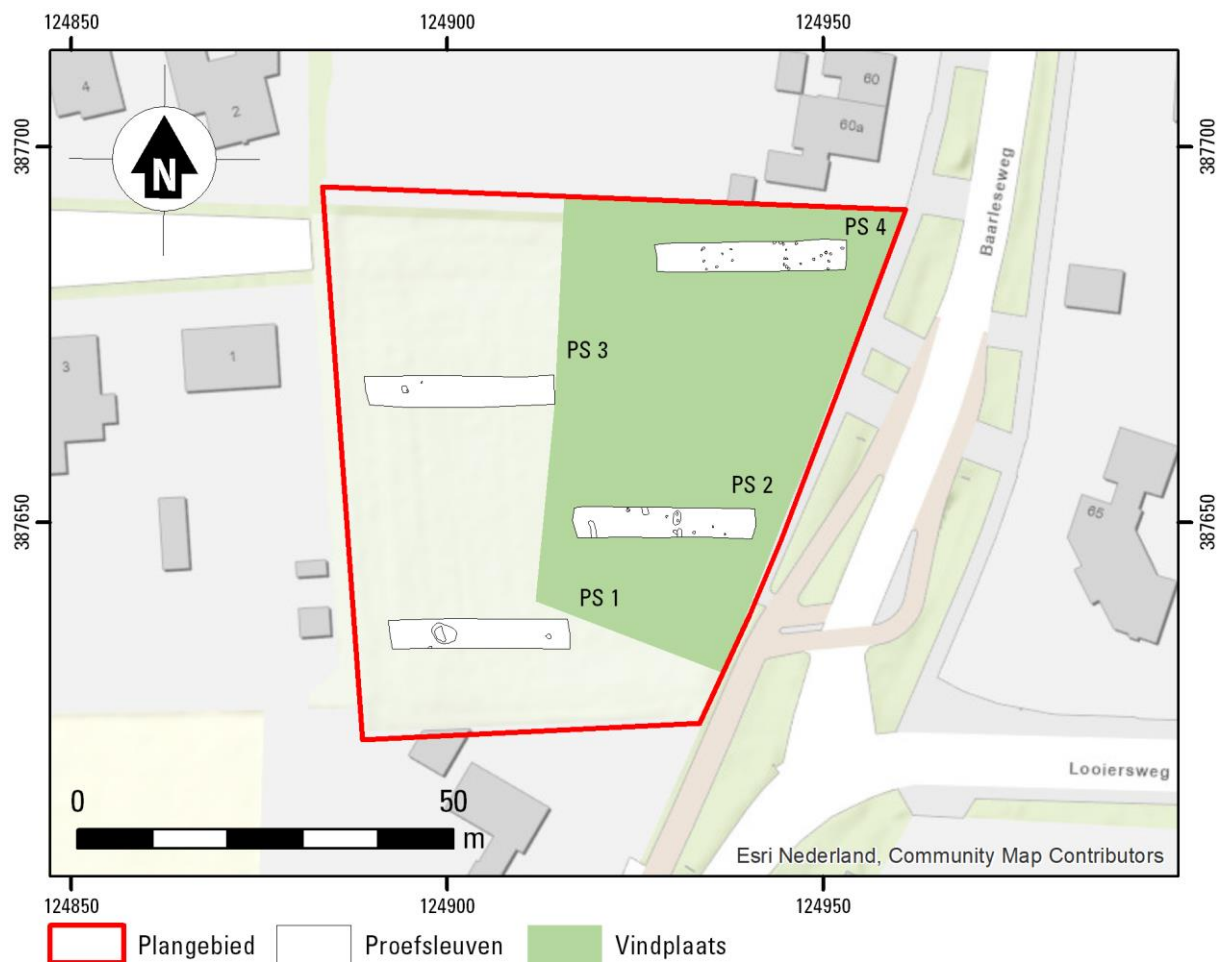

Fig. 8.1. Alphen-Korte Bedde. Ligging van de vindplaats. Schaal 1:1.000.

LITERATUUR

- Catsman, M., K.A. Hebinck, 2022: *Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek voor het plangebied Alphen-Korte Bedde, gemeente Alphen-Chaam*, Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities 1108).
- Habermehl, D.S., 2022: *Programma van Eisen Korte Bedde, Alphen, Alphen-Chaam*, Amsterdam.
- Koning, J. de, 2005: *Alphen in de vijfde eeuw. Definitieve Opgraving van een vroeg-middeleeuws nederzettingcomplex op de Kerkakkers te Alphen (Alphen-Chaam)*, Amersfoort (ADC Rapport 518).
- Schokker, J., 2003: *Patterns and Processes in a Pleistocene Fluvio-Aeolian Environment*, Utrecht (Nederlandse Geografische Studies 314).
- TNO-GDN, 2023a: *Formatie van Boxtel*. In: Stratigrafische Nomenclator van Nederland, TNO – Geologische Dienst Nederland. <http://www.dinoloket.nl/stratigrafische-nomenclator/formatie-van-boxtel>.
- TNO-GDN, 2023b: *Formatie van Stramproy* (Stratigrafische Nomenclator van Nederland, TNO – Geologische Dienst Nederland), <http://www.dinoloket.nl/stratigrafische-nomenclator/formatie-van-stramproy>.
- TNO-GDN 2023c. *Laagpakket van Wierden*. In: Stratigrafische Nomenclator van Nederland, TNO – Geologische Dienst Nederland. <http://www.dinoloket.nl/stratigrafische-nomenclator/laagpakket-van-wierden>.

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	LATE ME	1250	
		VROEGE ME	VOLLE ME	1050-1000
			D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH LAAT	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
		ROMEINSE TIJD	LAAT	270
MIDDEN	70 na Chr.			
VROEG	18 voor Chr.			
Protohistorie	IJZERTIJD	LAAT	250	
		MIDDEN	500	
		VROEG	(800)-775	
	BRONSTIJD	LAAT	(1100-)1050	
		MIDDEN	1800	
		VROEG	2000	
	NEOLITHICUM	LAAT	2850	
		MIDDEN	4200	
		VROEG	5300-4900	
	MESOLITHICUM	LAAT	6500	
		MIDDEN	7500	
		VROEG	9200-8800	
	PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP	
		MIDDEN	300.000 BP	
		VROEG		

Algemeen

1. *Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?*

Binnen het onderzoeksgebied zijn archeologische sporen aangetroffen. De sporen concentreren zich tot het oosten van het onderzoeksgebied. In werkput 2 zijn twee duidelijke paalkuilen aangetroffen, mogelijk afkomstig van een structuur. Ook werd in dezelfde werkput een brandplek waargenomen. Waarschijnlijk heeft boven het rood verkleurde spoor een vuur gewoed waardoor het zand rood is uitgeslagen.

In werkput 4 werden vele paalsporen aangetroffen. Deze lijken te behoren tot één of twee structuren. Op basis van de proefsleuf kon de structuur echter niet herkend worden. In werkput 1 en 3 werden enkel natuurlijke verstoringen aangetroffen. De aangetroffen vondsten bestaan uit vuursteen, metaal en handgevormd aardewerk. Deze zijn afkomstig uit het plaggendek of de oude akkerlaag.

2. *Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?*

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn geen resten aangetroffen van menselijke activiteit in werkputten 1 en 3. Het archeologisch niveau is hier niet verstoord.

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen

3. *In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?*

De aangetroffen sporen lijken zich te beperken tot de oostelijke helft van het plangebied.

4. *Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?*

De conservering en gaafheid zijn gemiddeld voor de zandgronden.

Perioden en sites

5. *Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?*

Nee, binnen de vindplaats kan één vindplaats onderscheiden worden op grond van het proefsleuvenonderzoek.

6. *Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?*

De sporen werden aangetroffen in de top van de C-horizont. Het vlak is aangelegd net onder de oude akkerlaag. De vlakhoogte varieert van 23.42 tot 23.75 +NAP. Het terrein loopt van west naar oost af.

7. *Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:*

- a. *de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing*

De vindplaats bevindt zich in het (noord)oosten van het onderzoeksgebied. Het vlak ligt op ca. 80 cm onder het maaiveld.

- b. *de geologische en/of bodemkundige eenheid*

De vindplaats ligt op een groot dekzandplateau (code 4F5), waarop het dorp Alphen gelegen is. Ter plaatse is ook een hoge zwarte enkeerdgrond (code zEZ23) aanwezig.

c. de omvang (inclusief verticale dimensies)

De vindplaats heeft binnen het onderzoeksgebied een omvang van ca. 40 bij 60 m en een oppervlakte van ca. 2100 m².

d. aard /complextype / functie

De aangetroffen vindplaats bestaat uit een niet opgehoogde nederzetting. Hoe de vindplaats zich verhoudt tot de naastgelegen nederzetting is nog niet geheel duidelijk aangezien het rapportage van Lange Bedde nog niet verschenen is. Op de opgraving die uitgevoerd is in 2015 door ADC archeoprojecten ten noordwesten van het plangebied zijn onder andere resten aangetroffen uit de vroege-midden IJzertijd. In het noorden het plangebied van de opgraving werd een gebouw aangetroffen uit deze periode. Helemaal in het zuiden van het plangebied werd een bijgebouw aangetroffen. Dit ligt slechts enkele tientallen meters ten westen van de palenclusters van werkput 4.

e. de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)

De vindplaats zal voornamelijk bestaan uit (paal)kuilen. Vondsten zullen voornamelijk bestaan uit aardewerk, hoewel andere vondstcategorieën niet uitgesloten kunnen worden. Botanische resten worden enkel verwacht in natte contexten zoals waterputten.

f. de vondst- en spoordichtheid

De spoordichtheid zal op grond van het proefsleuvenonderzoek ca. 0,2 sporen per m² bedragen. Over vondstdichtheid zijn nog geen uitspraken te doen. Een hoge vondstdichtheid valt echter niet te verwachten.

g. de stratigrafie

De vindplaats bevindt zich onder een oude akkerlaag, die in het oosten van het terrein echter ontbreekt. Hierboven bevindt zich een esdek en een bouwvoor. Het totale pakket heeft een dikte van ca. 80 cm.

h. de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie

De sporen lijken voorlopig uit de Late Prehistorie te dateren.

8. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen, etc.?

Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen.

9. Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 3 aan te geven?

Hierover is op grond van het proefsleuvenonderzoek nog geen uitspraak over te doen.

10. Kunnen meerdere bewoningsfasen onderscheiden worden? Zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?

De sporen lijken uit één periode te dateren.

11. Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?

Hierover is op grond van het proefsleuvenonderzoek nog geen uitspraak over te doen.

Landschap en bodem

12. Wat is de fysieklandschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?

Het onderzoeksgebied kent een natuurlijke ondergrond bestaande uit dekzand, behorende tot het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Bostel. Hierin zijn geen restanten meer van oorspronkelijke bodemhorizonten in aangetroffen: de top van de natuurlijke afzettingen wordt afgesneden in de C-horizont. De resterende top van het dekzand is gelegen op 78-108 cm onder maaiveld (23.72-23.60 m NAP). Hierboven komen een oude akkerlaag voor van 14-26 cm dikte, afgedekt door een plaggendeek (basis op 64-94 cm onder maaiveld) en aan de top een moderne bouwvoor (tot 34-52 cm onder maaiveld). Morfologisch gezien ligt de vindplaats op een groot dekzandplateau, waarop het dorp Alphen gelegen is. Bodemkundig gezien is sprake van een hoge zwarte enkeerdgrond. Ter hoogte van het centrum van Alphen waterde de dekzandrug af richting de Leij. Dit is ca. 500 m ten noorden van het onderzoeksgebied. De Leij zelf stroomt 2.75 km oostelijk van het onderzoeksgebied.

13. Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor pollenanalyse bemonsterd kunnen worden?

In de omgeving zijn, voor zover bekend, geen locaties die geschikt zijn voor pollenonderzoek.

14. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

De resten worden afgedekt onder een plaggendeek, dat een scherpe ondergrens kent met een oudere akkerlaag en de C-horizont van het dekzand. De oude akkerlaag is op een groot deel van het terrein aanwezig, die ook als vondstlaag fungeert. Eventuele ondiepe archeologische sporen die aanwezig waren in het dekzand voorafgaand aan de vorming van de oude akkerlaag en het plaggendeek kunnen zijn verdwenen. Diepere sporen zijn door het plaggendeek juist goed beschermd tegen beschadiging door ploegen.

BIJLAGE 3   SPORENLIJST

In deze bijlage is de sporenlijst opgenomen met daarin de volgende velden en afkortingen:

WP	werkputnummer
SN	spoornummer
spoordefinitie	aard van het spoor of de verzameleenheid
diepte	maximale diepte van het spoor in cm ten opzichte van het opgravingsvlak; indien geen diepte is opgegeven, is het spoor niet gecoupeerd
LN	laagnummer
kleur	de kleur van het spoor
grondsoort	de samenstelling van de grond, beschreven volgens de archeologische standaard boorbeschrijving

WP	SN	spoordefinitie	diepte	LN	kleur	grondsoort
1	1	C-horizont		1	bruingeel	ZS1
1	2	vervallen		1	lichtbruin	ZS1
1	3	paalkuil	30	1	bruingrijs	ZS1
1	4	recente verstoring		1	lichtgeelgrijs	ZS1
1	4	recente verstoring		2	lichtbruin	ZS1
1	996	laag		1	oranjebruin	ZS1
1	997	laag		1	bruin	ZS2
1	998	plaggendek		1	grijs	ZS2
1	998	plaggendek		2	geelbruin	ZS1
1	998	plaggendek		3	lichtgrijs	ZS2
1	999	bouwvoor		1	donkergrijs	ZS2
2	1	BC-horizont		1	lichtbruin	ZS1
2	1	BC-horizont		2	bruin	ZS1
2	2	paalkuil		1	grijsbruin	ZS1
2	3	paalkuil		1	lichtgrijsbruin	ZS1
2	4	paalkuil	14	1	lichtgrijsbruin	ZS1
2	5	kuil	16	1	lichtbruingrijs	ZS1
2	6	kuil		1	lichtbruingrijs	ZS1
2	7	kuil		1	bruin	ZS1
2	8	natuurlijke verstoring		1	grijsbruin	ZS1
2	9	paalkuil		1	grijsbruin	ZS1
2	10	natuurlijke verstoring		1	lichtbruin	ZS1
2	11	haardkuil/brandkuil		1	donkeroranjebruin	LZ3
2	12	paalkuil		1	bruingrijs	ZS1
2	12	paalkuil		2	grijsbruin	ZS1
2	13	natuurlijke verstoring		1	lichtgrijsbruin	ZS1
2	998	plaggendek		1	grijs	ZS1
2	999	bouwvoor		1	donkergrijs	ZS2
3	1	C-horizont		1	lichtgeelbruin	ZS1
3	1	C-horizont		2	geel	ZS1
3	2	natuurlijke verstoring		1	lichtgrijs	ZS1
3	2	natuurlijke verstoring		2	bruingrijs	ZS1
3	3	paalkuil	18	1	lichtgrijs	ZS1
3	995	bioturbatie		1	bruin	ZS1
3	996	laag		1	bruin	ZS1

WP	SN	spoordefinitie	diepte	LN	kleur	grondsoort
3	997	laag		1	lichtgrijs	ZS1
3	998	plaggendek		1	grijs	ZS1
3	998	plaggendek		2	lichtgrijsbruin	ZS1
3	998	plaggendek		3	lichtgrijs	ZS1
3	998	plaggendek		4	lichtgrijsbruin	ZS1
3	999	bouwvoor		1	donkergrijs	ZS2
4	2	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	3	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	4	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	5	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	6	paalkuil	20	1	donkerbruingrijs	ZS1
4	6	paalkuil	20	2	lichtbruingrijs	ZS1
4	7	paalkuil		1	donkerroodgrijs	
4	9	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	10	paalkuil	20	1	donkerbruingrijs	ZS1
4	11	paalkuil	20	1	donkerbruingrijs	ZS1
4	12	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	13	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	14	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	15	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	16	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	17	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	18	paalkuil		1	bruingrijs	ZS1
4	19	paalkuil		1	bruingrijs	ZS1
4	20	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	21	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	22	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	23	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	24	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	25	paalkuil		1	donkerbruingrijs	ZS1
4	26	paalkuil	6	1	donkerbruingrijs	ZS1
4	27	paalkuil	30	1	donkerbruingrijs	ZS1

BIJLAGE 4 VONDSTENLIJST

Vondst	volgnr	aantal	soort	vershraling	afwerking	opmerkingen
1	1	1 fragment	Brons			mespuntbeschermer
2	1	1 wand	handgevormd	potgruis		
2	2	1 brok	Vuursteen			natuurlijk
3	1	1 stuk	Brons			kaarsenhouder
4	1	1 stuk	Kling			Gebruikssporen/retouche op lange zijde
5	1	1 wand	handgevormd	potgruis (+organisch?)		verbrand
6	1	1 wand	Maaslands	-	-	Volle Middeleeuwen
7	1	1 wand	handgevormd	potgruis		
7	2	1 fragment	handgevormd			
8	1	1 wand	handgevormd	potgruis+organisch	oxiderend	
8	2	1 fragment	handgevormd			
8	3	1 brok	Vuursteen			natuurlijk
9	1	3 wand	handgevormd	potgruis+organisch	geglad	
9	2	1 wand	handgevormd	potgruis		
9	3	1 wand	handgevormd	potgruis+kwarts		
9	4	1 rand(fr)	handgevormd			fragment
9	5	1 brok	Vuursteen			natuurlijk
10	1	1 stuk	Brons			Riembeslag gesp
11	1	1 wand	handgevormd	potgruis+organisch	besmeten	
12	1	1 wand	handgevormd	potgruis	geglad	iets organisch?

BIJLAGE 5   AFBEELDINGENLIJST

TABELLEN

Tabel 1.1. Alphen-Korte Bedde. Administratieve gegevens.

Tabel 4.1. Alphen-Korte Bedde. Aantal aangelegde vierkante meters per werkput.

Tabel 6.1. Alphen-Korte Bedde. Aantallen aangetroffen sporen per spoordefinitie.

Tabel 7.1. Alphen-Korte Bedde. Determinatie aardewerk.

Tabel 8.1. Alphen-Korte Bedde. Waardestelling.

FIGUREN

Fig. 1.1. Alphen-Korte Bedde. Locatie van het plangebied binnen Alphen, schaal 1:12500. Inzet: Alphen binnen Nederland. Bron: OpenTopo.

Fig. 4.1. Alphen-Korte Bedde. Vooraf opgestelde en daadwerkelijk aangelegde werkputten. A: plangebied; B: vooraf opgestelde puttenplan, C: uitgevoerde werkputten.

Fig. 5.1. Alphen-Korte Bedde. Foto en interpretatie van profiel 1 uit werkput 3.

Fig. 6.1. Alphen-Korte Bedde. Alle sporenkaart. A: onderzoeksgebied; B: aangelegd; C: natuurlijk spoor; D: (paal)kuil; E: brand/haardkuil.

Fig. 6.2. Alphen-Korte Bedde. Detail van ASK van werkput 4.

Fig. 6.3. Alphen-Korte Bedde. Links: Brand/haardplek S2.11. Rechts: Paalkuil S2.3

Fig. 6.4. Alphen-Korte Bedde. Links: coupe van S4.10 en S4.11. Rechts: het vlak in werkput 4.foto genomen in noordelijke richting.

Fig. 7.1. Alphen-Korte Bedde. Links: een verbrand fragment handgevormd aardewerk (V2.5). Rechts: een fragment handgevormd aardewerk met potgruismagering (V1.2).

Fig. 7.2. Alphen-Korte Bedde. Vuursteenafslag V2.4.

Fig. 8.1. Alphen-Korte Bedde. Ligging van de vindplaats. Schaal 1:1.000.